ÅBO AKADEMI

Av professor G. O. Rosenqvist

Företeelser, över vilka fädriga traditioners helgd vilar, ha en säregen förmåga att fjättra vårt intresse. Vi studera dem, men vi känna oss en kallelse att vårda dem i trohet mot gångna släktleds arv. På ett annat sätt, men om möjligt än fastare äro vi bundna vid andliga skapelser, som vi sett växa fram inför våra ögon och vid vars tillkomst och första framgångsrika utveckling vi fått medverka.

Åbo Akademi, det svenska Finlands egna högskola, förenar i sig tradition och nyskapelse. Över dess namn och väg vila gångna sekelers akademiska minnen. Dock är den i sin nuvarande gestalt ett verk av vår egen tid. Dess utveckling är icke avslutad, alltjämt väntar den nya insatser av oss och våra efterkommande för att i allt högre grad bliva vad den är avsedd att vara: den finlandssvenska kulturens högborg.

Från 1640 till 1828 var Åbo orten för Finlands enda universitet, den forna Åbo Akademi. Dess lärdomshistoria uppvisar flera stora namn. Ett akademiskt liv på hög nivå, präglat av många tidstypiska drag, pulserade under dessa århundraden på Auras strand. Förbindelser upprehöllos med större kulturcentra, särskilt med Sveriges universitet, och från Åbo utgingo väckande och höjande impulser till de mest avlägsna trakter i eget land.

Sedan Helsingfors 1819 blivit landets huvudstad och Åbo år 1827 i grund härjats av vådeld, flyttade Akademien till den nya huvudstaden. Där arbetar fortfarande landets enda statsuniversitet. Historiska minnen kunna äga en uppfordrande och inspirerande kraft. Hågkomsten av att Åbo ägt ett universitet dog aldrig ut i denna stad, som alltid varit medveten om sina stolta traditioner. Detta minne blev i tidens fullbordan en källa till inspiration och skapande aktivitet. Därmed förenade sig den vackra lokalpatriotism, som kännetecknat en äldre förnäm generation av Åbo-bor och ännu lever kvar i staden. Den blev en reell faktor i utvecklingen. Kring sekelskiftet 1900 framväxte i Åbo flera filantropiska och kulturella företag som frukter av storartade enskilda donationer. Handelns och industriens utveckling skapade nödiga yttre förutsättningar, och en ädel, för ideella värden öppen livssyn inom stadens gamla patriciersläkter födde offerviljan. I Åbo slott hopbragtes det största kulturhistoriska museum, som Finland äger. Ett stort biblioteksbus donerades till staden av kommerserådet Fredric von Rettig. Till den bildande konstens hägn uppförde kommerseråden bröderna Ernst och Magnus Dahlström ett konstmuseum. I denna offervilliga, kulturellt orienterade lokalpatriotism fann tanken på återupprättandet av en akademi i Åbo en god jordmån.

Språkförhållandenas utveckling vid Helsingfors universitet visade tidigt tendenser, som läto den realistiske iakttagaren förstå, att svensk vetenskap och högre svenskt bildningsliv förr eller senare skulle få det trångt i vårt land, om de vore hänvisade enbart till statsuniver-

sitetet. Denna utveckling påverkade i hög grad strävandena att upprätta en privat svensk högskola.

Den första diskussionen i denna fråga fördes i tidningspressen under 1900-talets första decennium. Den nya högskolans uppkomst förbereddes också på ett konkret sätt genom de svenska kulturstävandena i Åbo. Två arbetsformer böra nämnas. En omsorgsfullt planlagd föreläsningsverksamhet bedrevs i Åbo från år 1903. Frejdade talare inbjödos både från Helsingfors och Sverige. Från 1913 anordnades under flera år akademiska sommarkurser i Åbo. De voro fördelade på olika sektioner och samlade talrika deltagare, studenter, folkskollärare och andra. Genom dessa kurser återuppstod det akademiska livet i Åbo, låt vara blott för några sommarveckor.

Genom en större donation av år 1916 trädde akademiplanerna verkligheten närmare. Bland de donatorer, vilkas namn oskiljaktigt äro knutna till Akademiens uppkomsthistoria, böra bröderna Dahlström nämnas främst. De följande åren upptogos av en livlig diskussion rörande den planerade högskolans gestalt och program. Frågan gällde om den skulle bli en akademi i trängre mening, alltså ett vetenskapligt forskningsinstitut utan direkta undervisningsuppgifter, eller ett universitet, vars professorer skulle ägna sig både åt forskning och undervisning. Vidare frågade man sig vilka vetenskaper som närmast skulle bli företrädda vid Akademien, de humanistiska, de naturvetenskapliga, de statsvetenskapliga eller de tekniskt tillämpade.

År 1917 organiserades Stiftelsen för Åbo Akademi. Dess ändamål fixerades i stiftelseurkunden sålunda:

"Avkastningen av det fonderade kapitalet, skall användas för grundandet och upprätthållandet av en högskola i Åbo med svenskt undervisningsspråk under namn av Åbo Akademi." Första paragrafen i Akademiens år 1918 antagna grundstadgar, förnyade 1929, lyder: "Åbo Akademi har till uppgift att främja vetenskapernas utveckling samt att meddela vetenskaplig undervisning på svenska språket." Här är Akademiens karaktär av ett universitet med uppgifter både i forskningens och undervisningens tjänst klart angiven. Överläggningarna om Akademiens program ledde till en kompromiss, som innebar, att tre fakulteter omedelbart grundades: Humanistiska, Matematisk-naturvetenskapliga och Statsvetenskapliga fakulteten.

Med stöd av särskilda donationer tillkommo senare Kemisk-tekniska fakulteten, som begynte sin verksamhet år 1920, och Teologiska fakulteten, som efter en större donation av konsulinnan Anna von Rettig trädde i funktion hösten 1924. I nära anslutning till Akademien upprättades år 1927 Handelshögskolan vid Åbo Akademi. Under årens lopp ha de skilda fakulteterna vuxit genom nytillkomna professurer och andra lärartjänster.

Bakom Åbo Akademi står, som redan antyddes, en stiftelse. Genom sin delegation och styrelse handhar den Akademiens ekonomiska förvaltning. Högskolans akademiska ledning åter ligger i händerna på traditionella organ: fakulteter och konsistorium, som omfattar samtliga ordinarie professorer. Kansler är högsta akademiska instans. Han utses av Stiftelsens Delegation, sedan Konsistorium uttalat sig i ärendet.

Den 2 september 1918 sammanträdde Konsistorium

första gången. Från ingången av vårterminen 1919 vidtog den akademiska undervisningen. Akademiens invigning försiggick under solenna former den 11 och 12 oktober 1919. Det var dagar av strålande festivitas. Bland gästerna märktes medlemmar av regeringen, de nordiska ländernas särdebud i Finland och frejdade representanter för högskolor och lärda stiftelser i hemlandet och de skandinaviska länderna. Flera nya betydande donationer anmäldes. Landets nyvunna självständighet bildade den ljusa bakgrunden för denna märkliga tilldragelse i finlandssvenskt kulturliv. En varm kulturell hänförelse och framtidstro präglade festdagarnas lysande tal.

Till en del genom köp, men främst genom gåvor och testamenten har Åbo Akademi förvärvat flera olika byggnader och gårdar, belägna i den vackraste och historiskt mest minnesrika delen av Åbo, trakten kring den ärevördiga domkyrkan och det forna akademihuset. Här befinner sig — med en vacker utsikt över det parkområde, som prydes av Per Brahes och Henrik Gabriel Porthans statyer — Akademiens huvudbyggnad med konsistoriesalen och kansliet. Inom samma kvarter, som i sin helhet äges av Akademien, ha Matematisk-naturvetenskapliga och Kemisk-tekniska fakulteterna sina byggnadskomplex. På andra sidan domkyrkan befinna sig de byggnader, där Handelshögskolan och Teologiska fakulteten äro inrymda. På samma tomt står det så kallade Bokornet, den första etappen i en byggnadsplan, som i sinom tid skall skänka Akademiens ständigt växande boksamlingar tillräckligt utrymmen. Men redan i sin nuvarande form är det modernt och förnämt inredda

biblioteket en prydnad för Akademien. Ehuru bibliotekshuset rymmer 5 500 hyllmeter böcker, är det till trängsel fyllt. I samma stadsdel befinna sig vidare den byggnad, där Statsvetenskapliga fakulteten är inrymd, tidigare kommerserådet Magnus Dahlströms hem — en del av byggnaden upptages av de biologiska samlingarna — samt Humanistiska fakultetens hus, kommerserådet Ernst Dahlströms forna hem. Här finna vi ock den gamla Akademiens botaniska trädgård, nu förnyad till att tjäna sitt ursprungliga ändamål.

Den omständigheten, att varje fakultet vid Akademien har sitt eget hus eller byggnadskomplex, är ägnad att ge det akademiska livet en prägel av hemtrevnad. Den bidrar till den intima karaktär, som förhållandet mellan lärare och studenter kan vinna redan på grund av det anspråkslösa studentantalet. Denna karaktär kan ock ge undervisning och fostran en större effektivitet. Akademien, ett härd för intellektuell möda, blir samtidigt ett hem för studenterna. Genom sina rika seminariebibliotek ge de skilda fakulteterna sina alumner tillfälle att göra sig förtrogna med böcker och tidskrifter från olika vetenskapsområden. De många gamla gårdarna, förut Åbo patriciers och borgares hem, nu ställda i vetenskapens och undervisningens tjänst, äro ocksa ett konkret vittnesbörd om det personliga intresse och den offervilja, som rest Åbo Akademi och åt den skänkt e. o. m. det, som människor ställa högst i livet, deras hem.

Det är en imponerande utveckling, som lett fram från den anspråkslösa gestalt, som Åbo Akademi ägde vid sin begynnelse för ett kvart sekel sedan, till den stolta andliga byggnad, som Akademien redan nu utgör med

sina fem fakulteter, sin handelshögskola och sitt förnämliga bibliotek. Och denna högskola visar alltjämt fortsatt växtkraft. Några siffror belysa utvecklingen.

Under läsåret 1918—19 var antalet professorer 6, summa lärare 12; 1928—29 förfogade Akademien över 19 professorer, en extra ordinarie professor, tre docenter och en del andra lärare, så att totalantalet lärare uppgick till 40. Tio år senare eller omedelbart före vinterkriget var lärarnas antal 52. Därav voro 22 professorer och 2 extra ordinarie professorer. Under kriget ha ytterligare ett par nya professurer tillkommit och några vakanta professurer besatts. Antalet inskrivna studenter var hösten 1919 cirka 100, hösten 1928 över 200, hösten 1938 i det närmaste 400.

De olika fakulteterna ha redan nått fram till ett mångsidigt undervisningsprogram, men betydande luckor måste ännu fyllas, förrän de till fullo motsvara de krav, som vetenskapernas inre sammanhang och undervisningens behov ställa på ett universitet. Humanistiska fakulteten förfogar över professurer i filosofi, i nordisk historia, i litteraturhistoria med poetik, i grekiska och romerska litteraturen med antikens historia, i nordisk kulturhistoria och folklivsforskning, i musikvetenskap och folkdiktsforskning, i svenska språket och nordisk filologi, i germansk filologi samt i engelska språket och litteraturen. Professuren i allmän historia är icke nu besatt. I sociologi finnes en personell e. o. professur. En värdefull tillgång äger fakulteten ytterligare däri, att Statsvetenskapliga fakultetens professorer i nationalekonomi med finansvetenskap och i statskunskap med kommunalkunskap arbeta även inom Humanistiska fakul-

teten. Inför denna förteckning är det lätt att konstatera väsentliga brister: ämnen äro förenade, som borde representeras av självständiga professurer, och läroställen t. ex. i romansk filologi, i finska och i pedagogik saknas alltjämt.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten har professurer i fysik, i geologi och mineralogi, i matematik, två professurer i kemi samt en e. o. professur i kristallografi och mineralogi. De biologiska ämnena och geografin sakna tills vidare lärostolar.

Åbo Akademis Statsvetenskapliga fakultet har i viss mån ägt en banbrytande betydelse i Norden. Den har under de sista åren tilldragit sig ökat intresse genom den diskussion rörande de statsvetenskapliga studiernas organisation, som förts både i Sverige och vid Helsingfors universitet. Fakulteten omfattar professurer i nationalekonomi med finansvetenskap, i statskunskap med kommunalkunskap och i privaträtt med allmän rättslära. Professurerna i statistik och i statsrätt och folkrätt stå obesatta, men undervisning meddelas inom deras ämnesområde. Professorn i sociologi verkar jämväl inom denna fakultet.

Kemisk-tekniska fakulteten förfogar över professurer i allmän kemisk teknologi, i skogsprodukternas kemi och kemiska teknologi och i maskinbyggnad samt en e. o. professur i analytisk kemi och organisk kemi.

Teologiska fakulteten har professurer i exegetik, i kyrkohistoria, i systematisk teologi och i praktisk teologi. Det närmaste önskemålet är en ny professur i exegetik, så att den gammal- och nytestamentliga bibelvetenskapen finge var sin företrädare.

I samtliga fakulteter verka utöver professorerna docenter, lektorer och andra lärare.

Som det svenska Finlands högskola måste Åbo Akademi betrakta det som en central uppgift att göra det finlandssvenska folkstammens bosättningsområde, dess historia, kultur och sociala struktur till föremål för sitt forskningsarbete. Flera av Akademiens professurer, särskilt inom Humanistiska fakulteten, äro genom sitt ämnesområde ägnade att ge värdefulla bidrag till lösningen av denna uppgift. Samtidigt utbildar Akademien tjänstemän för de mest olika områden av landets, särskilt den svenska folkdelens, bildnings- och näringsliv. Från den Humanistiska och Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten ha utgått talrika vetenskapsidkare och lärare. Statsvetenskapliga fakulteten har skänkt affärsvärlden, journalistiken och den sociala vårdverksamheten betrodda arbetare. I fråga om studentantalet är Kemisk-tekniska fakulteten Akademiens största fakultet. Det är en betydande antal ingenjörer den redan sänt ut till industriens tjänst, där fakultetens lärjungar tillvunnit sig en aktad ställning. Konkreta förbindelser med alla svenskbygder förmedlas icke minst av Teologiska fakulteten: cirka 50 från Akademien dimitterade präster verka redan i de svenska församlingarna runt landet. Därjämte utbildar fakulteten religionslärare, manliga och kvinnliga. Av fakultetens kvinnliga lärjungar stå några i församlingarnas tjänst, anställda för arbetet bland barn och ungdom.

En återblick på Akademiens kvartsekellånga verksamhet bringar i erinran en rad kända och uppskattade personligheter, som stått i Akademiens tjänst och utfört en

förnämlig gärning vetenskapen, fosterlandet och det finlandssvenska kulturlivet till gagn.

Det var en utomordentlig förmån för Åbo Akademi att dess förste kansler var en personlighet av sådana mått som friherre R. A. Wrede, det svenska Finlands "grand old man". Framstående som rättslärd, förfaren i akademisk administration, prövad i viktiga politiska värv, bl. a. som regeringsmedlem, en av de ledande i det passiva motståndet under ofärdsåren i seklets början, en personlighet av sällsynt resning och med allmän auktoritet var han för den nya högskolan en tillgång av ovärderlig betydelse. Då friherre Wrede år 1930 avgick på grund av hög ålder, utsågs professor A. Wallensköld till kansler. Tidigare professor i romansk filologi vid Helsingfors universitet och anlitad i många allmänt kulturella värv gick han in i sin uppgift med stort intresse och vann genom sin förfinade personlighet mycken sympati. Hans verksamhet som kansler vid Åbo Akademi blev emellertid kort. Han dog redan år 1933. Från detta år till år 1941 bekläddes kanslersposten av förra presidenten i Wasa hovrätt och Högsta förvaltningsdomstolen, f. d. justitieminister Karl Söderholm. En långvarig och mångsidig erfarenhet i judiciella och administrativa värv kom honom att särskilt arbeta för utvecklandet av Akademiens förvaltningsformer. Från 1942 beklädes kanslersposten av professor emeritus Otto Hjalmar Granfelt. En lång akademisk verksamhet, som omfattat även administrativa uppgifter, den juridiska förfarenheten, medlemskap i regeringen och högsta domstolen och andra offentliga uppdrag ha givit professor Granfelt erfarenheter, som nu lända Akademien till gagn. Det är

sålunda sällsynt framträdande personligheter, som beklätt kanslersposten vid Åbo Akademi under det gångna kvartseklet. Detta har icke kunnat undgå att stärka den nya högskolans ställning i det allmänna medvetandet.

Åbo Akademis förste rektor var Edvard Westermarck, tidigare professor vid Helsingfors universitet, under en lång tid även professor i London. Att denne frejdade sociolog, känd och uppskattad i vetenskapliga kretsar långt utanför det egna landets gränser, mottog kallelsen att bli professor vid den vardande Akademien i Åbo och sedan valdes till dess förste rektor, bidrog till att fästa uppmärksamheten vid Akademien och i den vetenskapliga världen väcka intresse för det nya lärdomssätet. Westermarcks personlighet och tal bildade en av de faktorer, som gåvo invigningshögtidligheterna i oktober 1919 sin prägel. År 1921 valdes professorn i matematik Sven Johansson till Akademiens rektor. Tidigare känd som en utomordentlig pedagog ådagalade han som rektor framstående administrativa egenskaper. Han var en egenartad, kraftfull personlighet, som med hela den energi han var mäktig av ägnade sig åt Akademiens utveckling. I offentliga tal och under enskilda samtal framlade han sin högskolas sak och aktuella ekonomiska behov med kärv kraft. Honom tillkommer till en stor del förtjänsten av att ha räddat Akademien ur det hotande ekonomiska läge, som penningvärdets nedgång under åren efter frihetskriget förde med sig. Efter Johanssons plötsliga död år 1929 valdes professorn i musikvetenskap och folkdiktsforskning Otto Andersson till rektor. Han utövade ett samlande inflytande inom Akademien, varmt intresserad som

han var för varje moment i dess månggrenade verksamhet. Hans relationer till svenskbygden och det folkliga bildningsarbetet, i vilket han bl. a. genom insamlandet av folkmelodier gjort en rent av historisk insats, voro en stor tillgång för Akademien. År 1936 efterträddes professor Andersson som rektor av professorn i svenska språket och nordisk filologi Rolf Pipping. En nedärvd trohet mot akademiska traditioner och en fast, i hela hans livssyn djupt rotad hundenhet vid landets svenska kultur utmärkte hans rektorsgärning. Det senare av de två trienner, som professor Pippings rektorat omfattade, präglades av krigets abnorma förhållanden, som i många avseenden hindrade utvecklingen. Från 1942 är undertecknad Akademiens rektor.

Bland de inhemska män, vilkas verksamhet vid Åbo Akademi redan är avslutad, kunde nämnas professorn i privaträtt med allmän rättslära Alexander Gadolin, död år 1939, som utförde ett grundläggande arbete som Statsvetenskapliga fakultetens förste dekanus, och professorn i nordisk historia Per Olof von Törne, en representativ kulturpersonlighet, aktiv i det internationella samarbetet mellan de europeiska historikerna. I detta sammanhang kunna ock emeritiprofessorerna Rolf Lagerborg och Karl Lindman nämnas, vilka ännu efter sin avgång på förordnande upprehållit sina tidigare professurer. Lagerborg, som efterträdde Westermarck såsom innehavare av Akademiens professur i filosofi, har gjort sig bemärkt genom sin mångsidiga författarverksamhet, sin vitala personlighet och sitt impulsiva, stundom överraskande uppträdande i dagens frågor. Lindman har med vaken forskarhåg och aldrig tröttnande

vetenskaplig möda fortsatt sina forskningar på fysikens område, varom talrika avhandlingar och uppsatser bära vittne.

Bland professorer, som genom en långvarig verksamhet vid Akademien bidragit att ge färg åt de skilda fakulteternas liv, må ännu några bringas i erinran. Professuren i litteraturhistoria med poetik innehas av Olaf Homén, som har gjort sig bemärkt bl. a. genom litteraturkritiska essäer och en nyss utkommen, uppskattad svensk översättning av Kalevala. Johannes Sundwall har som professor "i grekiska och romerska litteraturen med antikens historia" med framgång företrätt vidsträckta områden av den klassiska filologien och gamla tidens historia. Professorn i nordisk kulturhistoria och folklivsforskning Gabriel Nikander har haft glädjen att se sitt forskningsområde allt mer uppskattat och odlat i vårt land. Hans eget framstående arbete på detta område fortsättes av talrika lärjungar, som disputerat i hans ämne. Bland framträdande män inom de naturvetenskapliga och tekniska facken må nämnas professorn i geologi och mineralogi Hans Hausen, dekanus för Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten, och professorn i allmän kemisk teknologi Walter Qvist, sedan många år dekanus för Kemisk-tekniska fakulteten, samt professorn i skogsprodukternas kemi och kemiska teknologi F. W. Klingstedt.

I det nordiska samarbetet på det vetenskapliga och allmänt kulturella gebitet måste Åbo Akademi anses äga en betydelsefull plats. Akademien har förmedlat nordiska förbindelser genom att inbjuda talrika skandinaviska vetenskapsmän att hålla gästföreläsningar i Åbo.

Även studentutbyte har odlats. Men långt större är betydelsen av att talrika frejdade rikssvenska vetenskapsmän under en längre eller kortare tid verkat som professorer vid Åbo Akademi och där utfört en uppskattad lärargärning. Detta har lett till ett fruktbart, varaktigt samarbete mellan rikssvensk och finlandssvensk vetenskap. Därtill ha dessa svenska män efter sin återflyttning till Sverige blivit något av kulturella ambassadörer, som i sitt eget land sprida kännedom icke blott om Åbo Akademi, utan även om kulturliv och förhållanden i allmänhet i Finland. I särskilt hög grad har Akademiens teologiska fakultet kunnat profitera av en förnämlig rikssvensk insats, som varit vårt lands teologi och kyrkoliv till stort gagn. Professor Johannes Lindblom och sedermera biskoparna Yngve Brilioth och Torsten Bohlin bildade fakultetens första, framstående professorskonstellation. Senare ha numera domprosten Ernst Newman och professor Ragnar Bring utövat en rätt långvarig, uppskattad verksamhet i Åbo. Professorerna Hjalmar Lindroth och Sigfrid von Engeström ha en kortare tid verkat där, och även för närvarande företrädes professuren i systematisk teologi av en rikssvensk man, professor Harald Eklund. Inom Statsvetenskapliga fakulteten utförde nationalekonomen professor Arthur Montgomery en långvarig och framstående lärargärning. Kemisk-tekniska fakultetens förste dekanus var professor Erik Hägglund, vida känd genom sina insatser i den träkemiska forskningen. Även professorn i geologi i Uppsala Helge Backlund har tidigare varit professor vid Åbo Akademi.

Under den tid av ungefär ett kvartsekel, som förgått

sedan Akademiens bibliotek begynte sin verksamhet, ha imponerande bokskatter samlats i Akademiens ägo. Med några undantag erhåller biblioteket ett friexemplar av all i Finland utkommande litteratur, och genom bytesförbindelser har det mottagit vetenskapliga publikationer från 468 institutioner, högskolor, lärda samfund och bibliotek i olika delar av världen. Bokbeståndet har vidare ökats genom planmässiga köp och otaliga smärre och större gåvor. Det katalogiserade bokbeståndet uppgår (1944) till 225 000 volymer. Därtill komma cirka 50 000 akademiska avhandlingar, småtryck, tidningar och okatalogiserad litteratur. Det samlade beståndet av tryckalster utgör över 360 000. Biblioteket är därmed det andra i ordningen av landets vetenskapliga bibliotek. Om hopbringandet av dessa bokskatter har överbibliotekarien Eric Holmberg inlagt synnerliga förtjänster. Hans energiska verksamhet har gestaltat sig till ett viktigt led i det nordiska samarbetet genom det utbyte av litteratur mellan vårt land och de skandinaviska länderna, som han förmedlat. Med tacksamhet må allt det intresse och tillmötesgående nämnas, som skandinaviska bibliotek och biblioteksmän härvid lagt i dagen.

Åbo Akademis bibliotek tillgodoser det aktuella behovet av böcker och tidskrifter vid Akademien. Men biblioteket vill även vara ett centralbibliotek för det svenska Finland — dess nationalbibliotek. Särskilt strävar biblioteket att samla och förvara all den litteratur, som tryckts i Finland eller skrivits av landets medborgare eller berör vårt lands förhållanden. Inom ramen för denna s. k. Fennica-litteratur söker biblioteket åstadkomma en normalsamling särskilt av finlands-

svensk tryck, så vitt möjligt fullständig även i fråga om äldre litteratur. Dessutom strävar biblioteket att skapa sig en fullständig samling av de nordiska grannländernas litteratur.

För samarbetet och utbytet med andra universitet, bibliotek och lärda institutioner är det av värde att Åbo Akademi utger en vetenskaplig serie "Acta Academiae Aboensis", fördelad på två avdelningar: "Humaniora" och "Mathematica et Physica". Av vardera serien har tills vidare 14 band utkommit. Det sammanlagda sidoantalet uppgår till inemot 13 000. Vidare utger Akademien en Årsskrift, som innehåller rektors inskriptionstal och årsredogörelser, installationsföreläsningar m. m. Några av Akademiens institut utsända dessutom meddelanden.

Åbo Akademi, rest genom finlandssvensk offervilja och kulturkärlek, är en skapelse av landets svenska folkstam. Akademien har därigenom säregna uppgifter i denna folkstams tjänst. Den kan därför knappast inskränka sig till hävdvunna arbetsformer i forskningens och den akademiska undervisningens tjänst. Den är kallad att vara ett centrum för finlandssvenskt kulturliv över huvud. Svenska Finland förfogar icke över tillräckliga ekonomiska och personliga krafter för att för varje särskild kulturuppgift skapa ett eget organ. En kraftkoncentration är av nöden. Aktiva förbindelser mellan Akademien och de svenska bygderna, mellan universitet och allmänt kulturliv bli i dessa förhållanden en naturlig sak. Sådana förbindelser ha också upprehållits, så länge Åbo Akademi existerat. Forskningsarbetet vid denna högskola har med särskilt intresse stannat vid företeel-

ser, som beröra den svenska bygden och befolkningen. Studenterna ha förmedlat en direkt kontakt mellan sin hembygd och sin högskola, mellan sin akademiska utbildning och sin livsgärning i bildnings- eller näringslivets tjänst. Men från Akademiens sida ha även direkta åtgärder vidtagits, som avsett att knyta fastare förbindelser mellan denna högskola och den svenska allmänheten. Under olika perioder av Akademiens tillvaro har en livlig populärvetenskaplig föredragsverksamhet bedrivits, och många av Akademiens lärare ha varit mycket aktiva på detta område. Under de senaste åren ha, trots krigstillståndet, nya initiativ tagits i syfte att intensifiera Akademiens populärvetenskapliga föredragsverksamhet. På flera orter ha akademiska föredragsserier anordnats, avsedda att bli en årligen återkommande institution. Detta initiativ har tillvunnit sig en allmän uppskattning. Vidare har i Finlands Rundradios program en föredragsserie, benämnd "Åbo Akademis serie", fortgått redan tvenne år. Med Finlands svenska folkskollärarförening har upptagits ett samarbete, som syftar till att knyta de svenska folkskollärarnas akademiska fortbildning till Åbo Akademi. Denna uppgift skall lösas genom akademiska sommarkurser, utvecklade examensmöjligheter för lärarna o. s. v. På denna väg kan en inspirerande kontakt knytas med en kår, som omfattar cirka 1 300 lärare, spridda över hela det svenska bosättningsområdet.

Vid en jämförelse med äldre och större universitet kan Åbo Akademi framstå som en rätt anspråkslös kulturskapelse. Luckorna i det akademiska programmet och de nuvarande arbetsmöjligheternas begränsning

framträda klart även mot bakgrunden av de framtidsideal, som föresvävade dess skapare och i dag liva dess arbetare. Men om man betänker, att det är en liten folkstam, som på frivillig väg skapat denna högskola, och att dess historia tills vidare omfattar blott ett kvartsekel, te sig de redan vunna resultaten imponerande. Med sina många vetenskapliga institutioner, sin betydande arbetarstab och sina mångsidiga verksamhetsformer är Åbo Akademi redan i sin nuvarande gestalt ett påtagligt vittnesbörd om den finlandssvenska folkstammens livskraft och framtidstro. Den är därtill en ständigt växande institution, som just som sådan inspirerar både offerviljan och den akademiska arbetskraften till nya insatser. För nordiskt kulturliv är den en tillgång med säregna förutsättningar att tjäna den andliga gemenskap mellan Nordens folk, som kriget trots allt ej helt kunnat förstöra och som efter kriget måste framstå som en av de angelägnaste återuppbyggnadsuppgifterna.